

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Dohled nad znalci: věcný přezkum znaleckých posudků, aneb na kterém bojišti tuto bitvu bojovat

Znalci jsou významnou součástí právního života a jejich znalecké posudky představují mnohdy klíčové důkazní prostředky pro rozhodování soudů. Kvalita a hodnocení znaleckých posudků je proto (nejen) v posledních letech poměrně živým tématem[1] a v souvislosti s přijímáním nového zákona o znalcích[2] tato problematika opět nabírá na aktuálnosti. Nový zákon si klade za cíl zvýšit odpovědnost znalců, dohled nad nimi, a tak působit na zvýšení kvality znaleckých posudků.[3] Přezkumem znaleckých posudků se na fóru e-práva, ale i jinde zabývalo již vícero článků a prací; ty se však primárně věnují hodnocení znaleckého posudku soudem, jako jednoho z důkazů.[4]

Ve svém příspěvku se ovšem chci zaměřit na jinou rovinu tohoto problému, a to je otázka limitů dohledu nad znalci a přezkumu znaleckých posudků ze strany příslušných správních orgánů – předsedů krajských soudů, potažmo Ministerstva spravedlnosti. Vedle stížností či podnětů ohledně pochybení znalců a jimi vypracovaných posudků ze strany orgánů veřejné moci, se na orgány státní správy znalecké činnosti mohou samozřejmě obracet i fyzické a právnické osoby. Tyto osoby však takto činí mnohdy (resp. ve většině případů) jako účastníci běžícího soudního či jiného řízení, v němž znalecký posudek slouží jako důkazní prostředek; z vlastní zkušenosti mohou říci, že takovýchto stížností (podnětů) zvláště v posledních letech přibývá. Další skupinu případů pak tvoří stížnosti týkající se znaleckých posudků vypracovaných pro soukromé účely. Stěžovatelé se tak vlastně obracejí na předsedu krajského soudu či ministerstvo spravedlnosti jako na další instanci, resp. arbitra případného soukromoprávního sporu. Takováto agenda ovšem podle mého přesvědčení není v silách a možnostech těchto orgánů, které by tak představovaly jakýsi revizní odborný přezkumný orgán, který znalecké posudky v případě běžících řízení vlastně posuzuje duplicitně. Níže se pokusím zdůvodnit proč a předeštit, jak by tedy měl dohled nad znalci vypadat.

Nejprve ale stručně přiblížím účinnou právní úpravu a chystané změny podle nového zákona. Znaleckou (a tlumočnickou) činnost upravuje především již letitý zákon č. [36/1967](#) Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o znalcích a tlumočnících“). Státní správu znalecké činnosti podle tohoto zákona vykonávají předsedové krajských soudů a ministerstvo spravedlnosti[5] a takto to má zůstat i podle návrhu nového zákona. S účinností od 1. 1. 2012[6] současný zákon vymezuje i odpovědnost znalců za přestupky za porušení vymezených ustanovení o povinnostech znalce – řádný, včasný a osobní výkon znalecké činnosti, zachovávání mlčenlivosti apod.[7] Zákon o znalcích a tlumočnících ovšem nezná úpravu obecného dozoru (dohledu) nad výkonem znalecké činnosti. Pouze v § 19 odst. 2 stanoví, že krajský soud, v jehož seznamu je znalec zapsán, dohlíží na úměrnost a úplnost účtovaných odměn; v § 26 tohoto zákona se hovoří také o kontrole vedení znaleckých deníků, která je pak blíže upravena v § 8 prováděcí vyhlášky.[8]

V tomto ohledu je nepochybně krokem vpřed úprava dohledu nad znalci obsažená v části čtvrté návrhu nového zákona. Na druhou stranu mají orgány dohledu v souladu s § 35 odst. 2 návrhu nového zákona posuzovat také věcnou správnost znaleckého posudku, zejména jestli znalec postupoval s odbornou péčí a obecně uznávanými postupy a standardy daného oboru a odvětví. Tomu pak také odpovídá nová úprava přestupků, konkrétně § 39 odst. 1 písm. b) vládního návrhu. To nepochybně bude klást na předsedy krajských soudů a ministerstvo spravedlnosti dosti značné

nároky, zvláště pokud by stížností na znalce dále ještě přibylo.

Ještě do nedávné doby přitom bylo ustálenou praxí, že příslušné správní orgány (tj. ministerstvo spravedlnosti a předsedové krajských soudů) zásadně nepřezkoumávaly věcnou správnost a úplnost znaleckých posudků. Tento názor byl opřen i o stanovisko ministerstva spravedlnosti ze dne 28. 8. 2012, č. j. 230/2012-OSD-ZN/4 s tím, že správní orgány mohou zkoumat zejména formální náležitosti posudku podle ustanovení § 13 prováděcí vyhlášky, tzn. zejména, zda posudek obsahuje vymezení předmětu posudku, popis zkoumaného jevu a vymezení podkladů (např. fotodokumentace, popis místní šetření aj.), úvahy znalce, jeho závěry a formálně správnou znaleckou doložku. V souvislosti s řádným výkonem znalecké činnosti podle § 8 zákona o znalcích a tlumočnících správní orgány posuzovaly též případné nepřípustné posuzování právních otázek znalcem či srozumitelnost jeho posudku; zjednodušeně řečeno posuzovaly jeho elementární přezkoumatelnost. Uvedené podle mého rozhodně neznamenal rezignaci na kontrolu znaleckých posudků, neboť právě přezkoumatelnost znaleckého posudku je jeho klíčovou kvalitou.

Do této praxe - jako předzvěst nového zákona - vnesla s účinností od 1. 1. 2018 jistý převrat nová instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 8/2017 o správním řízení ve věcech znalců a tlumočnicků (dále jen „Instrukce“), tedy vnitřní metodický předpis konkretizující postup předsedů krajských soudů (oddělení znalců a tlumočnicků těchto soudů) a ministerstva. Ta ve svém § 22 odst. 1 vyložila pojem řádný výkon znalecké činnosti tak, že se *„jím rozumí nejen dodržení stanovených formálních a obsahových náležitostí úkonu (§ 13 a § 14 vyhlášky), ale též provedení úkonu s náležitou odbornou péčí (lege artis).[9]* Instrukce také uvádí, že za účelem posouzení věcné správnosti si správní orgán zpravidla vyžádá součinnost sboru pro znalecké otázky. Tyto myšlenky přebírá i důvodová zpráva k vládnímu návrhu nového zákona, která poznamenává, že současný systém výkonu dohledu nad znaleckou činností je nefunkční a akcentuje posílení role poradních sborů, jež by měly dávat svá stanoviska také ke správnosti znaleckých posudků.

Je samozřejmě otázkou, jak bude věcný přezkum znaleckých posudků přesně prakticky pojímán - „správnost“ postupu nebo i výsledku? Vládní návrh sice hovoří především o náležité péči znalce[10], ale nevyplývá z něj (srov. spojení „zejména“ v § 35 odst. 2 návrhu zákona), že by věcný přezkum neměl zkoumat i samotnou správnost jeho závěrů, např. obvyklou cenu oceňované nemovitosti; není přitom výjimkou, že znalecké posudky mnohdy obsahují odlišné závěry[11], byť postup znalců při jejich vypracování byl zcela v pořádku. Podle mého názoru je nereálné, aby předsedové krajských soudů a ministerstvo představovali jakousi revizní znaleckou instituci. Lze rozumět snaze o silnější kontrolu výkonu znalecké činnosti (a věcně správný znalecký posudek je samozřejmě esenciální podstatou této činnosti), není však v reálných silách příslušných správních orgánů a potažmo poradních sborů skutečně zodpovědně posuzovat věcnou správnost několika set znaleckých posudků. Nejen těch, na které by přišla stížnost (podnět) od dotčeného subjektu, vedle toho k tomu přistupuje i periodická kontrola 3 posudků každého znalce jednou za pět let podle § 35 odst. 3 vládního návrhu, což by např. jen pro Krajský soud v Brně (v jehož seznamu je zapsáno cca 2 000 znalců) znamenalo přezkum přibližně 6 000 posudků za pět let. Netřeba se ani domýšlet, jak důkladný takovýto přezkum posudků může být. Stejně tak je otázkou, co by správní orgány dělaly, pokud by znalecký posudek zasahoval do některé specifické oblasti, pro kterou by nebyl zřízen poradní sbor.

Především však nový zákon stále neřeší problematiku stížností do běžících řízení - tedy stížnosti či podněty účastníků soudního či jiného řízení (jejich právních zástupců) proti znaleckým posudkům zadaným soudem (jiným orgánem), nebo předloženým druhou stranou. Předsedové krajských soudů, resp. ministerstvo spravedlnosti v těchto případech vlastně představují druhou linii samotného řízení (sporu) a jsou tak využíváni jako nástroj, jak ovlivnit průběh takového běžícího řízení. V takovém případě lze uvažovat o přezkumu pochybení souvisejících s celkovou činností znalce (nikoli jen konkrétním znaleckým posudkem), jako je např. překročení znaleckého oprávnění či porušení

mlčenlivosti (viz dále); věcný přezkum posudku ze strany orgánů státní správy znalectví by ale měl být nepochybně vyloučen. Znalecký posudek totiž slouží jako důkazní prostředek a jako takový je jednoznačně předmětem hodnocení, k jehož provedení je příslušný pouze rozhodující soud.[12] To nutně vyplývá rovněž ze zásady volného hodnocení důkazů. Námitky vůči znaleckému posudku by proto měly být uplatňovány především v tom řízení, v rámci kterého byl znalecký posudek vypracován, případně v řízení o opravném prostředku. Účel a význam znaleckého posudku je totiž úzce spojen právě s řízením, v němž je uplatněn – soudní znalci v důsledku nepředstavují z velké části nic jiného, než odborný „servis“ pro soudy a další orgány veřejné moci. O využití pravomoci správních orgánů vůči výše jmenovanému znalci by mělo být v takovém případě možné uvažovat pouze tehdy, pokud by bylo pravomocným rozhodnutím soudu či jiného orgánu konstatováno, že jím vypracovaný znalecký posudek nebyl vypracován v souladu s právními předpisy. A naopak si neumím představit následné zpochybnění znaleckého posudku správním orgánem státní správy znalectví, pokud by v dané věci soudy všech stupňů z tohoto posudku vycházely – považovaly jej za zákonný a správný.

Další do jisté míry spornou otázkou je to, jakým způsobem by měly správní orgány na úseku znalecké činnosti zasahovat do soukromoprávních vztahů fyzických a právnických osob; tzn. do případů, kdy je posudek vypracován pro soukromoprávní účely (např. stanovení pojistné škody). Pokud druhá strana sporu tento posudek napadne stížností k předsedovi krajského soudu (ministerstvu), ten by zřejmě měl posoudit formální náležitosti posudku, jeho přezkoumatelnost, ale podle mého nemůže zkoumat věcnou správnost znaleckých závěrů. Znalecký posudek v takovém případě totiž tvoří vlastně podstatu celé věci (sporu) mezi soukromými osobami, která teoreticky může skončit i žalobou v občanském soudním řízení. Předseda krajského soudu by se tak vlastně stal faktickým rozhodcem takového sporu. Podle mého zde musí najít uplatnění zásada *vigilantibus iura scripta sunt* (práva náležejí bdělým) – místo aktivity správního orgánu, příp. poradního sboru, by mělo být na aktivitě subjektu nespokojeného se znaleckým posudkem vyhotovit si vlastní oponentní posudek, či původní posudek jinak kvalifikovaně zpochybnit. Jinými slovy, tuto aktivitu nemůže suplovat předseda krajského soudu (ministerstvo spravedlnosti).

Řešení těchto otázek je v současné době ne zcela jasné a zlepšení v tomto směru nepřináší ani nový zákon, který zejména pro přezkum posudků vyhotovených pro běžící řízení nezavádí zvláštní úpravu. V souvislosti se shora naznačeným přístupem k posudkům vyhotoveným pro běžící řízení jsem si přitom vědom jedné překážky, a tou je prekluze (novou terminologií promlčení) odpovědnosti znalce za případný přestupek, které by v důsledku déle trvajících soudních řízení reálně hrozilo. Jednoznačné řešení této situace nyní neexistuje. I v případě paralelně běžícího soudního (či jiného) řízení je zřejmě namístě přezkoumávat ty skutečnosti, které souvisí s obecnou činností znalce, nejen konkrétním znaleckým posudkem (z pohledu znalecké agendy je na nich dán větší veřejný zájem), jako je např. dodržení rozsahu znaleckého oprávnění (§ 8 zákona o znalcích a tlumočnících), zachování mlčenlivosti (§ 10a) či pouze osobní výkon znalecké činnosti (§ 10). Tyto otázky lze přitom posoudit i bez bližšího hodnocení a přezkumu správnosti samotného znaleckého posudku. Stejně tak by zřejmě správní orgány měly posuzovat zjevné nedostatky ve formálních náležitostech posudku (např. absence znalecké pečeti), neboť takovéto pochybení mohou být v samotném „hlavním“ řízení v zásadě snadno napraveny a z pohledu věcné použitelnosti odborných závěrů nutně nepředstavují překážku. Zkoumání jiných náležitostí a postupu znalce by se pak správní orgány měly vyvarovat a vyčkat pravomocného ukončení soudního řízení. Obdobné závěry pak platí i pro posudky vypracované pro soukromoprávní účely. Jakýkoliv širší přezkum takových posudků by měl přicházet do úvahy pouze tehdy, pokud je druhou stranou sporu (stěžovatelem) předložen skutečně oponentní znalecký posudek, ze kterého by vyplývaly zřejmé vady v postupu prvního znalce.

Mgr. Jan Ferfecký,
asistent soudce

-
- [1] Mnohdy zaznívá kritika, že znalecké posudky jsou hojně nadužívány a že vlastně soudní řízení je soubojem rozdílných posudků – jde takřkajíc o znalecký proces, nikoli proces soudní. Viz např. zpráva z kulatého stolu o znalcích: Znalec je dnes téměř neodvolatelný, shodli se zástupci justice in Česká justice. Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).
- [2] Viz vládní návrh zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, sněmovní tisk č. 72/0, dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).
- [3] Podle důvodové zprávy k návrhu nového zákona je cílem nové právní úpravy také „posílení dohledu nad jednotlivými subjekty vykonávajícími znaleckou činnost a zvýšení kvality a věcné správnosti znaleckých posudků.“ Poslanecká sněmovna, sněmovní tisk č. 72/0, s. 38 dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).
- [4] Např. Dražka, Š., Přezkum znaleckých posudků. Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#). nebo Křístek, J., Hodnocení znaleckého posudku (a nekvalitní judikatura). Wolters Kluwer: Soudce č. 3/2017, s. 15-24.
- [5] Jedná se o tzv. sdílenou působnost. Část agendy (zejména problematiku znaleckých ústavů) pak má na starosti výhradně ministerstvo.
- [6] Novela provedená zákonem č. [444/2011](#) Sb.
- [7] Podrobněji viz § 25a zákona o znalcích a tlumočnících
- [8] Vyhláška č. [37/1967](#) Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících.
- [9] Správní orgán je oprávněn ověřit, zda je závěr posudku přezkoumatelný a postup znalce opakovatelný, zda neodporuje zásadám formální logiky, zda měl znalec k dispozici všechny relevantní podklady a náležitě je v posudku označil a zda s přihlédnutím ke vstupním informacím použil určitou metodu, postup či údaj důvodně; bere při tom v úvahu i způsob, jakým znalec vysvětlil posudek orgánu veřejné moci v rámci výslechu, případně též závěr revizního znaleckého posudku. Instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 8/2017 ze dne 23. 11. 2017, č. j. MSP-26/2017-OJD-ORG/32, o správním řízení ve věcech znalců a tlumočnicků a o některých dalších otázkách. Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).
- [10] Pod tímto pojmem si lze představit především obstarání vhodných a úplných podkladů a vhodnou volbu metody. Z pohledu odpovědnosti za přestupek se zdá, že správní orgány budou moci zkoumat právě jen náležitou péči – postup znalce – a nikoli správnost jeho závěrů, viz § 39 odst. 1 písm. b) vládního návrhu zákona.
- [11] Typicky právě v odvětví ceny a odhady, kdy výsledná cena často vychází z uplatnění dílčích koeficientů, jejichž volba je do jisté míry výsledkem subjektivního názoru znalce.
- [12] Rozsah soudního přezkumu znaleckých posudků byl dlouhá léta poměrně omezen, nicméně judikatura Ústavního soudu dospěla k závěru, že se nelze vyhýbat ani zkoumání správnosti posudku. Srov. zejména nález ze dne 23. 9. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 11/08.

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)